

Vzdělávání dospělých v pracovním a profesním kontextu

ČAPV, České Budějovice, 2007

Mgr. Petr Novotný, Ph.D.
Ústav pedagogických věd FF MU v Brně
A. Nováka 1
602 00 Brno
e-mail: novotny@phil.muni.cz

*Příspěvek je dílčím výstupem z projektu **Vzdělávání dospělých v různých fázích životního cyklu: priority, příležitosti a možnosti rozvoje** (výzkumný program MPSV ČR „Moderní společnost a její proměny“)*

Teoretická východiska a klíčové koncepty I.

- **Celoživotní učení**
- *„Celoživotní učení bylo v devadesátých letech odpovědí, nebo dokonce obranou proti měnícímu se, děsivému a neznámému technologickému, ekonomickému a politickému prostředí – stalo se tak ošemetným a mnohoznačným jako prostředí, ve kterém existuje.“ (Hodgsonová 2000)*

Teoretická východiska a klíčové koncepty II.

- **Rozvoj lidských zdrojů**
- „Vědění se stalo klíčovým faktorem produkce“ (Potůček a kol., 2003)
- Zvýšení podílu pracovní síly ve službách především na úkor průmyslové výroby
- Uvnitř sektoru služeb změna struktury pracovní síly v neprospěch služeb orientovaných na podporu výroby – posilují primární služby a především sekundární služby.

Očekávání vůči systému CŽU

- Nabídka vzdělávání je flexibilní a vázaná na potřeby
- Vzdělávání negeneruje nové nerovnosti
- Vzdělávání není orientováno pouze ekonomicky, ale směřuje ke kvalitě života
- Vzdělávání je dostupné všem

Sledovaná oblast

- Neformální vzdělávání
- Vázané na pracovní a profesní uplatnění
- Prověření schopnosti CŽU naplnit daná očekávání
- Empirická data z reprezentativního dotazníkového šetření

Vzorek

- Ekonomicky aktivní: zaměstnanci (na celý či částečný úvazek, celkem 742 respondentů), soukromí podnikatelé a živnostníci (126), ve svobodném povolání (8), pracující důchodci (15)
- Celkem 891 respondentů (v analýzách obvykle čísla o několik jedinců nižší).

Klíčové údaje

- Především:
- Účast na neformálním vzdělávání týkající se náplně práce
- V některých případech vzdělávání zaměřené na tři další související oblasti – cizí jazyky, práce s počítačem a osobnostní rozvoj

Celková charakteristika situace - tabulka 1.

Účast ekonomicky aktivních jedinců na neformálním vzdělávání v posledním roce

Oblast neformálního vzdělávání	Podíl respondentů, kteří se zúčastnili	Z toho: důvodem byl požadavek zaměstnavatele
Profesní vzdělávání	28,8 %	36,9 %
Cizí jazyky	9,9 %	3,1 %
Práce s počítačem	11,1 %	21,9 %
Osobnostní rozvoj	8,3 %	17,4 %

Celková charakteristika situace - tabulka 2.

Sebehodnocení znalostí a dovedností

Znalosti a dovednosti jsou vyhovující	Počet respondentů	Podíl odpovědí
rozhodně ano	366	42,9 %
spíše ano	441	51,9 %
spíše ne	38	4,1 %
rozhodně ne	10	1,1 %
Celkem odpovědělo	855	100 %

Hypotézy

- **H1: *Vzdělávání vede k pocitu vlastní kompetence***
- **H1A: *Pocit nekompetence vede ke větší participaci na vzdělávání.***
- **H2: *Víra v možnost zlepšení postavení na pracovišti prostřednictvím vzdělávání vede k vyšší participaci.***
- **H3: *Participace závisí na určitých demografických a socioekonomických charakteristikách jednotlivce.***

Vzdělávání a vlastní kompetence (H1, H1A)

Znalosti a dovednosti jsou vyhovující	Podíl těch, kteří se zúčastnili kurzů profesního vzdělávání	Podíl těch, kteří se zúčastnili kurzů cizích jazyků	Podíl těch, kteří se zúčastnili kurzů práce s počítačem	Podíl těch, kteří se zúčastnili kurzů osobnostního rozvoje
rozhodně ano	40,3 %	7,9 %	15,6 %	9,0 %
spíše ano	40,1 %	11,1 %	13,2 %	10,5 %
spíše ne	31,6 %	23,7 %	10,5 %	7,9 %
rozhodně ne	11,1 %	20,0 %	10,0 %	10,0 %

Možnost zlepšení postavení v zaměstnání a participace na vzdělávání (H2)

Možnost změny situace v zaměstnání	Podíl těch, kteří se zúčastnili kurzů profesního vzdělávání	Podíl těch, kteří se zúčastnili kurzů cizích jazyků	Podíl těch, kteří se zúčastnili kurzů práce s počítačem	Podíl těch, kteří se zúčastnili kurzů osobnostního rozvoje
rozhodně ano	55,7 %	14,2 %	14,2 %	17,1 %
spíše ano	36,0 %	16,6 %	18,0 %	10,8 %
spíše ne	40,8 %	9,7 %	13,6 %	8,5 %
rozhodně ne	33,9 %	6,8 %	12,5 %	8,4 %

Vzdělávání a demografické a socioekonomické charakteristiky jednotlivce (H3)

- Statisticky významný vztah **nebyl nalezen** mezi účastí na vzdělávání a
- pohlavím
- příjmem
- finanční situací rodiny
- velikostí obce.

Vzdělávání a demografické a socioekonomické charakteristiky jednotlivce (H3)

- Statisticky významný vztah **byl nalezen** mezi účastí na vzdělávání a
- stupněm vzdělání (20,0 – 60,7%)
- typem ekonomické aktivity (7,5 – 40,4%)
- profesní kategorií (19,4 – 59,8%)
- oborem působení (21,1 – 58,7%)

Vzdělávání a demografické a socioekonomické charakteristiky jednotlivce (H3)

- Regionální rozdíly:
- nelze nalézt souvislost s údaji charakterizujícími ekonomické parametry jednotlivých krajů
- jak ve vztahu k nezaměstnanosti, tak i k HDP vykazuje míra participace na vzdělávání v krajích téměř dokonalou nezávislost

Závěry

- Celoživotní učení je namísto zbraně proti nerovnosti spíše nástrojem posilování stratifikace společnosti.